

13 січня - Щедрий Вечір та свято Маланки

За тиждень після коляди, напередодні Нового Року (за старим стилем), - Щедрий Вечір. Це - залишок стародавнього, імовірно, дохристиянського звичаю. За християнським календарем - це день преподобної Меланії. В народній традиції обидва свята об'єдналися, і тепер маємо Щедрий Вечір, або свято Маланки.

Внаслідок розбіжності, яка існує між Григоріанським (світським) та Юліанським (церковним православним) календарем, українці святкують Новий рік двічі в році: офіційне святкування Нового року припадає на 1 січня, а 14 січня, яке залишилося в народній традиції важливою складовою прадавнього календарного обрядового циклу українців, сьогодні носить назву Старого Нового року.

У навечір'я Нового року (тепер - 13 січня) у церквах відбуваються урочисті Богослужіння на закінчення Старого року, щоб наприкінці року подякувати Богові за вже отримані ласки і попросити нових на наступний рік. Як і на Свят-вечір, цього дня готують святкову вечерю, яку в народі величають Щедрою, тому що страви цього вечора не є пісними: тут на столі й кутя, і ковбаси, й холодець, і шинка...

Обряд "Водіння Кози"

Використання в обрядах маски кози відоме багатьом слов'янським і неслов'янським народам, а її походження пов'язують з культами родючості та вшануванням тотемних тварин. Про велику популярність цієї маски в Україні свідчить те, що у неї переряджалися не лише у святочне дванадцятидення, а й на Масляну (Колодія).

Різдвяно-новорічний обряд «Коза» типовий передусім для зони Полісся (як українського, так і білоруського), де були зафіксовані найбільш давні й розгорнуті його варіанти. Обряд цікавий як релікт старовинного ритуального дійства, в якому воедино зливалися магія, спів, музика, драматичні елементи, танці. Його ядро становила календарна пісня «Го-го-го, коза» із сюжетно пов'язаним одночасним танцем-пантомімою ряджених виконавців. До прийняття християнства він міг входити до системи міфологічних уявлень і язичницьких церемоній, пов'язаних з початком весняного Нового року. Пізніше внаслідок реформи календаря обряд був перенесений на зимові свята.

Водіння кози

Костюм і маска ритуальної кози у різних районах оформлювалися неоднаково. Звичайно роль кози виконував молодий хлопець, одягнений у кожух наживоріт. У руках він носив примітивне опудало тварини, вирізане з дерева, в якого випаювалися ніздрі, а замість очей були блискучі бляшки чи гудзики. Голова «кози» оснащувалася рухомою нижньою щелепою з борідкою, яка кумедно клацала під час вистави. На роги «кози» могли чіпляти дзвіночок і прикрашати їх різнокольоровими стрічками.

Конструктивну основу убранства «кози» нерідко складали: упряжна дуга, двозубі вила, сито, віник, сокира й інші побутові предмети. Вже у XIX ст. зооморфна маска подекуди трансформувалась у комічний образ «кози-дівчини», що підкреслювалося за допомогою таких деталей як картата плахта, намисто, кольорові стрічки. На Буковині макет голови кози носили на жердині (довжиною до 5 м.), поверх якої кріпився спеціальний балахон, що закривав фігуру виконавця.

Функція ряджених полягала в тому, щоб розіграти традиційну виставу в кожній хаті, адже за повір'ям це обціяло господарям щастя і добробут.

Меланка

За стародавнім міфом, окрім сина, у всеєдиного Лада, вірного побратима бога Місяця, була ще донька, яку всі називали Миланкою, бо вона була така мила й чарівна. Одного разу коли князь-Місяць був на полюванні, лютий змій викрав із срібного терема Миланку й запроторив у підземне

царство. Визволив її славний богатир Безпальчик-Васильчик і з нею одружився. Ось чому після Щедрого Вечора святкують Василя, у жертву приносять свиню, яка вважається місячною твариною, а Васильчик став покровителем цих тварин. Тому, за народними звичаями, на Меланку готували свинячі нутрощі, по них ворожили, який буде врожай, а з свинячих ніжок варили «дриглю», щоб у людей не боліли ноги. Вшановували Меланку-Миланку за якомога багатшими столами, бо то є продовження Щедрого Вечора з усіма його добрими богами і душами предків.

Парубоча «Меланка»

За «Меланку» вбирається парубок, що вміє «штуки викидати» - добре жартує.

«Меланка» має свій «почот», сама не ходить! Почот неабиякий: орач з чепігами від плуга, сівач з сівнею через плечі, дід з гарпанником, ведмідь, коза, журавель, циган, циганка і чорт з різками. Все це - в кожухах догори вовною, в машкарах, лахмітті, підмальоване білою глиною, замащене сажею, з клоччя зроблені бороди, вуса, патли... Одним словом - хто як зумів! Ватага рухається селом з жартами, вигуком, сміхом. «Циганка» пристає ворожити, «циган» - коні міняти, «ведмідь» танцює, «коза» грає на скрипці, а «журавель» - найвищий парубок у селі - вибиває в бубон.

Діти юрбами бігають за парубочою «Меланкою», та й старі не раз вибігають на вулицю, щоб подивитись на веселу компанію... До кожної хати ватага не заходить - йде туди, де збираються дівчата. Дозвіл щедрувати парубки випрошують пісню під вікном.

Коли хор співає, орач, тримаючи поперед себе чепіги, вистукує ногами в такт пісні. Після орача витанцює сівач, а далі - ведмідь, журавель і, нарешті, чорт з рогами. Все це викликає багато сміху і влучних дотепів.

Коли щедрівка скінчилась, хлопці скидають машкари і на запрошення дівчат сідають до столу.

Дівоча «Меланка»

Водять «Меланку» й дівчата. Дівоча «Меланка» має поважніший характер. Дівчата вибирають найкращу з-поміж себе і одягають її «молодою» - вінок, стрічки, багато намиста. Друга з дівчат убирається за молодого, що зветься Василем - жупан, шапка, шаровари, чоботи. Вся дівоча ватага іменується дружками. Дівчата з «Василем» та «Меланкою» до хати не заходять - щедрують під вікном.

Чародійна ніч...

Серед нашого народу існує поетичне повір'я, що новорічна ніч для віруючих людей «розкриває небо, і вони можуть просити у святих все, що їм забагнеться: перетворення води на вино, каменя - на хліб, глини - на мідь».

Народні прикмети:

- якщо ніч проти Нового року тиха і ясна, буде щасливий рік не тільки для людей, а й для худоби;
- якщо сонце високо зійде, увесь рік буде щасливим, а особливо добрим буде врожай садовини;
- якщо іній ясно криває всі дерева, буде врожай на зернові та гарний медозбір;
- якщо падає м'який сніг - на врожай, а коли тепло, то літо буде дощовим;
- який перший день у Новому році, то й рік буде такий;
- якщо на Меланії відліга, то чекали теплою літа.

ethnography.org.ua; traditions.in.ua

СМАЧНИЙ І КОРИСНИЙ ШОКОЛАД

Складові:

Какао - 100 г
Вершки або молоко - 50 мл
Цукрова пудра - 2 ст. ложки
Вершкове масло - 50 г
Додати ваніль або ванільний цукор, корицю, горіхи, курагу і родзинки.

Спосіб приготування:

На маленькому вогні, підігриваємо вершки, не доводячи до кипіння. Розчиняємо в них цукор і ваніль.

Додаємо вершкове масло і корицю.

Отриману суміш виливаємо в какао порошок невеликими порціями і ретельно вимішуємо.

Не поспішайте відразу вилити всю рідину, це може послужити утворенню грудочок.

І злегка підігриваємо на паровій бані або повільному вогні.

За бажанням додаємо ізолю і горіх. Додавши горіхи, ви зробите цей шоколад не тільки смачним але і корисним. Розподіляємо за формами і відправляємо остигати в холодильник.

Анекдоти:)

- Алло! Це класний керівник п'ятого "А"?
- Мій син сьогодні не зможе прийти в школу.
- А хто це говорить?
- Це мій тато.

Нічого так не зближує людей, як один варіант на екзамені.

Розповідає учитель про сенс життя. Під кінець уроку він задає класу запитання. Щоб ви хотіли б, щоб про вас сказали коли ви помрете?

Встас Галя і каже:

-Ну що я була гарним хірургом, багатьох людей врятувала.

Встас Вітя і каже:

- Що я був гарним вчителем, багатьох дітей навчав.

Встас Вовочка і каже:

- Дивіться, він рухається!

Вовочка приходить до батька:

- Тату, я знову в школі скло розбив.

- Блін, у вас не школа, а апельсиновий ябас!

Першокласника тягнуть в школу.

Він впирається і кричить:

- Одинадцять років !!! За що !!!!!

Школа, урок, здається, історії. Народ розгадає кросворди. Італійський революційний діяч. Вісім букв. Четверта "о".

- Чиполіно.

- Мама, мені в школі усі говорять, що я розсіяний, скажи, це не так?
- Хлопчик, ти ж живеш у будинку навпроти.

Вовочка повернувся зі школи з шапкою в руці. Глянула мама – шапка подерта, і вся в бруді.

- Що трапилось?

- Та це все хлопці. Стягнули з мене шапку і давай нею в футбол грати.

- А ти де був?

- На воротах стояв.

Хто рано встас, тому кажуть:

"сядьте! пара ще не закінчена!"

Дзвінок у банк:

— Ви дасте кредит пацієнтам психоневрологічного диспансеру?

— Дасмо, але під божевільний відсоток.

— Ви маєте рахунок у банку? — Так, маю — але, на жаль, він не на мою користь...

"Сиджу на двох дістах — однією не наїдаюся".

Іде в автобусі чоловік. Відривас від газети маленькі шматочки й жбурляє їх у вікно. Сусіду стало цікаво, він запитус:

— Навіщо ви рвете газету, й кидаете уривки у вікно?

— Це відлякує слонів...

— Але ж там немає слонів!

— Ефективний засіб, чи не так?

Говорять діти:

- Мама, а в якій інститут треба вступити, щоб інопланетянином стати?

- Папа, підемо в магазин.

- У нас зараз немає грошей.

- Нам там здачу дадуть.

- Я коли виросту, хочу бути вихователем. Їм-то добре, вони в тиху годину не сплять!

Маргарита (3 роки) запитус, дивлячись на тата, що лежить на дивані:

- Папа, а ти що, Диван-царевич?

- Я не хочу одягати куртку! Від неї я захворію на вітрянку!

- Мама, а булка - це дружина хліба?

- Мама, а у тебе є гроші?

- Так, а чому ти ним цікавишся?

- Я цікавлюся кіндер-сюрпризом!

- Сидить дід, у сто шуб одягнений, хто його роздягас, той слези проливає. Діма, що це?

- Загадка!

Мама всім роздала по цукерці. Рома просить ще одну, пояснюючи, що його цукерка впала.

Мамо:

- Куди впала?

Рома:

- В рот.

4-річний Андрійко на прохання зібрати свої іграшки:

- Щось я погано себе почуваю, здається, тиск ...